

Een staatshervorming voor onze kleine wereldstad

Philippe VAN PARIJS, Inge DECLERCQ, Eric CORIJN & Alain DENEFF
De Morgen, 27 mei 2010, p.25.

'Nous existons! Wij bestaan! We exist!' Dat was de boodschap van bijna tienduizend Brusselaars in de aanloop naar de vorige federale verkiezingen (www.bruxsel.org). Die boodschap moet vandaag dringend worden herhaald.

Sinds onze oproep van december 2006 is de staatshervorming vastgelopen, maar dat betekent niet dat er niets gebeurd zou zijn. In maart 2008 kregen we de gedeeltelijke fusie van de regeringen van het Waals Gewest en de Franse Gemeenschap. Enkele maanden geleden keurden de Franstalige en Nederlandstalige kunstensectoren van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een gezamenlijk cultuurplan goed. En in de gewestverkiezingen van juni 2009 was het spectaculairste resultaat de overwinning in Vlaanderen van een partij die voorstelde om van Brussel het 'condominium' van een onafhankelijk Vlaanderen en Wallonië te maken.

Maar de belangrijkste gebeurtenis voor ons was de Staten-Generaal van Brussel, van januari tot april 2009. Een uniek evenement: zestien universitaire rapporten in drie talen als basis voor zestien forums, verscheidene plenaire sessies en een gezamenlijk werk (*Het Brussels maatschappelijk middenveld laat zijn stem horen. Staten-Generaal van Brussel, Le Cri*, 2010). De Brusselse vakbonden en werkgeversorganisaties, de culturele netten van de twee gemeenschappen, een honderdtal onderzoekers en bijna drieduizend Brusselse burgers dachten samen na over de uitdagingen en over de toekomst.

Samen met de gebeurtenissen van de drie voorbije jaren hebben deze beschouwingen en debatten sommige van onze overtuigingen versterkt maar ook nieuwe voortgebracht. Deze standpunten moeten krachtig geformuleerd worden, op de vooravond van nieuwe institutionele onderhandelingen waarvan we hopen dat ze meer zullen opbrengen dan de vorige.

Om te beginnen moet het duidelijk zijn dat het Brussels Gewest een succes is. De beste gezondheidsindex van een stad is haar aantrekkingskracht. Tussen de stichting van de Gemeenschappen in 1970 en die van het Brussels Gewest in 1989, daalde de bevolking van het Gewest met 10 procent. Daarna bleef ze stabiel en vervolgens begon ze tweemaal sneller te groeien dan die van Vlaanderen en Wallonië, zodat ze de historische piek van 1968 al ruim overschreden heeft. Geen enkel intelligent scenario kan het bestaansrecht van het Gewest in twijfel trekken of het onder de voogdij van de andere Gewesten willen plaatsen. Men moet integendeel het Gewest de kansen geven om zijn opdrachten optimaal uit te voeren. En het moet nieuwe opdrachten krijgen.

Dat betekent niet dat Brussel een Gewest als de twee andere moet worden. Zolang Brussel de hoofdstad van de Belgische federale staat is, heeft de federale overheid zowel plichten als rechten tegenover het Gewest, wat zijn 'grondwettelijke autonomie' sterker mag beperken dan die van de twee andere Gewesten. Bovendien zullen de Europese autoriteiten, naarmate Brussel een echte hoofdstad van de Europese Unie wordt, zich bewust worden van hun plichten tegenover de stad maar ook van hun rechten. Brussel moet dus geen 'volwaardig Gewest' zijn in de zin dat het een identieke status zou krijgen als de twee andere Gewesten. Maar het moet dringend op drie andere manieren een meer dan volwaardig Gewest worden.

Ten eerste zijn de Brusselse gemeenten sterk van elkaar afhankelijk en veronderstelt een goed bestuur dat belangrijke bevoegdheden die traditioneel aan de gemeenten worden toevertrouwd, zoals de politie en de mobiliteit, aan het Gewest worden overgedragen. De gemeenten moeten niet met elkaar fuseren, maar zich specialiseren in wat zij het beste doen. Deze toekenning van gemeentelijke bevoegdheden aan het Gewest zal het nog noodzakelijker maken dat ook niet-Belgen aan de gewestverkiezingen kunnen deelnemen. Het is niet houdbaar dat men aan een derde van de burgers van de hoofdstad van Europa het recht ontzegt om mee hun parlement te verkiezen.

Ten tweede moet de Brusselse regering bevoegd worden voor het onderwijs. Het is legitiem dat men probeert de gewestelijke overheden meer verantwoordelijkheid te doen opnemen voor de toestand van hun Gewest. Maar het is niet eerlijk dat men de regering van Charles Picquart verantwoordelijk maakt voor de werkloosheid of de criminaliteit in Brussel zolang het Brusselse onderwijs in handen is van de regeringen van Kris Peeters en Rudy Demotte. Alleen al als gevolg van de wisselwerking tussen de Franstalige, Nederlandstalige en Europese schoolsystemen verschilt de toestand van het onderwijs in Brussel sterk van die in de twee andere Gewesten. Een goed bestuur vereist dat de gewestelijke overheid over de regulerende bevoegdheid beschikt. Ze hoort op zijn minst het recht te hebben om de synergie te organiseren die onontbeerlijk is om de ernstige crisis in alle sectoren van het Brusselse onderwijs frontaal aan te pakken. In het bijzonder moeten deze uitgebreide bevoegdheden door de regering gebruikt kunnen worden om jonge Brusselaars te produceren die de drie talen machtig zijn die men in de hoofdstad van België en van Europa moet kennen.

Om zijn verantwoordelijkheid tegenover zijn bevolking te kunnen opnemen, moet het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dus meer dan een volwaardig Gewest worden door op zijn grondgebied bepaalde bevoegdheden van de gemeenten en de gemeenschappen over te nemen. Maar het leven en de welvaart van Brussel zijn nauw verbonden met wat er in zijn ommeland gebeurt. Het Brussels Gewest is slechts de kosmopolitische centrumwijk van een veel ruimere grootstedelijke zone die vrijwel heel de rijkste provincie van Vlaanderen en de rijkste provincie van Wallonië omvat. Ver van expansionistische dromen moet men lichte maar krachtige structuren vinden om de belangen van de bevolking van heel die metropool effectief te dienen, met wederzijdse inspraak in wat er in het centrum en in de rand gebeurt. De wisselwerking tussen Brussel en zijn ommeland verbeteren en versterken, er daardoor voor zorgen dat Brussel een meer dan volwaardig Gewest wordt in een derde betekenis, is waarschijnlijk moeilijker maar zeker niet minder belangrijk dan de uitbreiding van zijn territoriale bevoegdheden.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is een heel bijzonder Gewest. Het is een kleine wereldstad met nu een meerderheid van zijn bevolking van buitenlandse afkomst. De meeste inwoners spreken elke dag meer dan een taal. De oplossingen voor de sociale samenhang en de economische ontwikkeling van Brussel zijn niet in (bi)nationalisme te vinden. Wel in de voltrekking van een territoriale logica die de Brusselse regering veel meer geeft dan haar huidige regionale bevoegdheden. Wij durven te hopen dat onze onderhandelaars dat beseffen en het ook zullen tonen.

Philippe Van Parijs is filosoof aan de UCL en lid van Aula Magna, een denktank voor de toekomst van Brussel. Hij schreef deze bijdrage met Inge Declercq, Alain Deneef en Eric Corijn